Discreto artificio

Per PepMaria el dl., 02/05/2016 - 09:00

Ara que fa 400 anys de la mort de Miguel de Cervantes, he recordat que la lectura del Quixot em va fer penar sobre els perills de la ficció literària. En efecte, la tragèdia del protagonista és que “del mucho leer se le secó el celebro, de manera que vino a perder el juicio” (capítol 1).Concretament, els llibres que fan embogir el protagonista són llibres de cavalleries. I tanmateix, al capítol 47, Cervantes desgrana pros i contres d’aquests tipus de llibres. Per una banda, els lloa quan presenten de manera realista personatges amb diverses virtuts: per exemple,
“... pintando un capitán valeroso con todas las partes que para ser tal se requieren, mostrándose prudente previniendo las astucias de sus enemigos, y elocuente orador persuadiendo o disuadiendo a sus soldados, maduro en el consejo, presto en lo determinado, tan valiente en el esperar como en el acometer... [mostrando], finalmente, todas aquellas acciones que pueden hacer perfecto a un varón ilustre, ahora poniéndolas en uno solo, ahora dividiéndolas en muchos”.
Per altra banda, Cervantes critica aquestes obres quan presenten fets completament impossibles: quan parlen d’una gran torre plena de cavallers que “... como nave con próspero viento, y hoy anochece en Lombardía, y mañana amanezca en tierras del Preste Juan de las Indias”. O quan expliquen que un sol cavaller derrota un exèrcit amb un milió d’enemics, o quan una emperadriu cau rendida als braços d’un cavaller desconegut. L’escriptor conclou que són relats “finalmente, ajenos de todo discreto artificio”.
És rellevant preguntar-se, a l’estil de la reflexió cervantina, pels perills de la ficció. Perquè totes les narracions, més realistes o més fictícies en el que narren, tenen sempre efectes reals en les nostres ments: conscient o inconscientment, poblen la nostra imaginació de paisatges, personatges, situacions, virtuts/vicis, idees i valors. I així alimenten les nostres conductes. Però els relats “ajenos de todo discreto artificio” poden fomentar personalitats que dilueixin els propis límits físics: oblidant que amb una escombra no ens envolem (amb perdó de Harry Potter) o que amb un fusell no es maten mil soldats (amb perdó de Rambo). O que dilueixin els límits psicològics: fent-nos creure que podem ser instantàniament convincents amb amics, parelles o seguidors. El problema és, finalment, que la trobada real amb el món físic o amb els altres pot generar una gran frustració.
Certament: la ficció inspira virtuts i anima a millorar la realitat. Però en els camins pels quals transitem per fer un món millor, aquesta ficció no hauria d’arribar a fer-nos confondre molins de vent amb gegants i la nostra llança amb una arma apropiada per vèncer-los: la patacada serà terrible!
.....
“El que som avui ve dels nostres pensaments d’ahir; i els nostres pensaments presents construeixen la nostra vida de demà: la nostra vida és la creació de la nostra ment.
· Si un home parla o actua amb una ment impura, el sofriment el seguirà com la roda del carro segueix la bèstia que l’estira.
· Si un home parla o actua amb una ment pura, la joia el segueix com la seva pròpia ombra.” *Dhammapada* I, 1-2.

· “El savi defuig l’excés, l’extravagància i l’arrogància.” *Daodejing*, 29

“Estupor il·luminat/ dels rostres de color rosa,/ alegre ingenuïtat/ del límit de cada cosa..” Màrius Torres, *Taula prerafaelita*
.....
· Quines ficcions –literàries, televisives, cinematogràfiques- alimenten els nostres imaginaris col·lectius? Com estan de “discreto artificio”?
· Quins relats aparentment realistes estan, finalment, fent-nos baixar el cap davant del status quo i dels poderosos d’aquest món?
· La meva vida és una narració: quins paisatges, personatges, situacions, virtuts/vicis, idees i valors està transmetent?
· Quins excessos o extravagàncies em sento impulsat a complir?
· En quines situacions descobreixo l’ “alegre ingenuïtat/ del límit de cada cosa”, apaivagant així els excessos i les extravagàncies?